

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Ступінь вищої освіти	бакалавр	Форма навчання	денна	Навчальний рік/семестр	2022/2023 (I/1)
-----------------------------	----------	-----------------------	-------	-------------------------------	--------------------

Силабус

Назва навчальної дисципліни	Історія та культура України
Кафедра	Кафедра історії та суспільних дисциплін
Освітня програма	Туризм
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/семінарські, лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни: обов'язкова Кількість кредитів: 3 Лекції: 20 год. Семінарські/практичні заняття: 10 год. Лабораторні заняття: – Самостійна робота: 60 год.
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	Вароді Наталія, д.і.н., професор кафедри історії та суспільних дисциплін, varadi.natalia@kmf.org.ua
Пререквізити навчальної дисципліни	-
Анотація дисципліни, мета, завдання та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, основна тематика дисципліни	<p>Мета вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України»: Метою курсу є ознайомлення студентів з основними етапами, процесами та ключовими діячами історії та культури України, формування в них чутливості до національної та європейської культурної спадщини, усвідомлення ідентичності та здатності до критичного осмислення історичних явищ. Студенти повинні засвоїти закономірності та особливості політичного, економічного, соціального й культурного розвитку України, а також історію взаємин країни з іншими державами та народами. Курс надає уявлення про сучасні підходи до історичної інтерпретації національної культури, її еволюцію та основні досягнення. Ще одним завданням є формування системи знань, що дозволяє усвідомити обумовленість історичних, мистецьких і соціально-економічних процесів в Україні від прадавніх часів до початку XXI століття, а також значущість цих знань для орієнтації в сучасному світі.</p> <p>Основні завдання навчальної дисципліни: – узагальнення історичного досвіду української державності, ознайомлення з традиціями</p>

національного державотворення, а також осмислення значення боротьби за незалежність і її збереження;

- історичний огляд суспільно-політичних та економічних процесів в Україні з особливою увагою до основних етапів, змісту та організаційних форм національно-визвольних рухів;
- висвітлення постатей видатних і ключових історичних діячів в українській історії, аналіз їхньої ролі та значення;
- ознайомлення з особливостями розвитку матеріальної та духовної культури українського народу, а також показ зв'язків цієї культури в контексті світової культури;
- поглиблення історичних знань студентів через розуміння процесів минулого з метою формування ефективних і гуманістичних ціннісних орієнтацій, що відповідають викликам сучасної історичної та культурної дійсності.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню наступних **компетентностей**:

K02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

K04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

Програмні результати навчання

ПР2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПР14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

Тематика дисципліни наведена в Додатку 1.

Критерії контролю та оцінювання результатів навчання

Найважливішими методами контролю знань і вмінь студентів є:

- тематичні контрольні роботи (ТКР) з тематики лекцій;
- виконання та захист практичних робіт;
- захист семінарських завдань;
- усний іспит при закінченні семестру.

Розподіл контролю:

Семестрові завдання	Бали	Критерії оцінювання
Написання контрольних робіт, тестів	50 балів	Правильність, точність, вичерпність студентських відповідей на задані питання
Активність на практичних, семінарських заняттях	10 балів	Участь та активність здобувача на практичних, семінарських заняттях
Виконання індивідуальних завдань	20 балів	Професійна пунктуальність виконаних завдань, дотримання зазначених умов при підготовці
Виконання завдань в групі	10 балів	Професійна пунктуальність виконаних завдань, дотримання зазначених умов при підготовці
Виконання завдань із самостійної роботи	10 балів	Професійна пунктуальність виконаних завдань, дотримання зазначених умов при підготовці

Інша інформація про дисципліну (політика дисципліни, технічне та програмне забезпечення дисципліни тощо)

Політика дисципліни передбачає дотримання академічної доброчесності, тобто:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання.
- Посилання на джерела інформації у разі використання чужих ідей, тверджень, відомостей.
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права.
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методи досліджень і джерела інформації.

Надання достовірної інформації про використання штучного інтелекту при виконанні завдань. Студент має повідомити (в письмовій формі) про використання ШІ, якщо таке мало місце, та описати, яким чином його було застосовано; необхідно надати посилання на взаємодії з чат-ботами.

Посилання на Google Classroom дисципліни:

Лекції:

<https://classroom.google.com/c/ODAwODUxMjM4ODgx>

	<p>?jc=tmemnamt tmemnamt</p> <p>Практичні (семінарські) заняття: https://classroom.google.com/c/ODAyMDc5MjczMzg5?jc=7gwx7vn3 7gwx7vn3</p> <p>Посилання на каталог дисципліни на okt.kmf.uz.ua: https://okt.kmf.uz.ua/ft/oktat-ft/Turyzm_Turizmus_BSc/Istoriya_ta_kultura_Ukrayiny_Ukrajna_tortenete_kulturaja/</p> <p>Викладання навчальної дисципліни повністю забезпечене методичними (силабус, презентації лекцій, опис практичних/семінарських завдань, екзаменаційні питання тощо), технічними та програмними (комп'ютери та комп'ютерні програми, інтерактивна дошка, проектори та ін.) засобами.</p>
<p>Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси</p>	<p>Базова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бідзіля П.О., Дідик С.С.: Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Навчальний посібник. Запоріжжя. Запорізький державний медичний університет, 2019. 2. Білоцерківський В. Я.: Історія України. Київ. МОН. Центр учбової літератури, 2007. 3. Бойко О.Д.: Історія України: Навч. посіб. 3-тє вид., доповн. Київ.Академвидав. 2010. 4. Бушин М. І., Гуржій О. І.: Історія України. Підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Черкаси. Український літопис, 2016. 5. Греченко В.А.: Історія та культура України. Підручник. Харків. ХНУВС. 2017. 6. Греченко В.А.: Політична історія України. Навч. посіб. 2-ге вид. Київ. Академвидав. 2008. 7. Дедурін Г.Г., Іванов С.Ю., Чорний І.В.: Історія та культура України. Навч. посіб. Харків. ХНУВС. 2017. 8. Каденюк О.С., Михайлик А.О., Нестеренко В.А., Боднар А.М., Завадська І.М.: Історія та культура України. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів неісторичних спеціальностей. Кам'янець-Подільський. Подільський Державний Аграрно-Технічний Університет. 2021. 9. Казьмирчук Г.Д. та ін.: Історія України. Підручник. Київ. МОН. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. 10. Радченко Л.С.: Історія України з найдавніших часів до ХХ ст. Для студентів денної та заочної форми

	<p>навчання. Боярка. ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів». 2015.</p> <p>11. Смолій В.А.: Історія України. Київ. Альтернативи. 1997.</p> <p>12. Субтельний О.: Україна. Історія. Київ. Либідь, 1996.</p> <p>13. Танцюра В. І.: Історія України: навчальний посібник. Харків. 2016.</p> <p>14. Толочко П. П. (ред.): Історія української культури у 5-ти т. Т. 1. Історія культури давнього населення України. Київ. Наукова думка, 2001.</p> <p>15. Fedinec Csilla, Font Márta, Szakál Imre, Varga Beáta: Ukrajna története: régiók, identitás, államiság. Társadalomtudományi Kutatóközpont. Gondolat Kiadó. Budapest, 2021.</p> <p>16. Fedinec Csilla: Kijevi csirke - (Geo)politika a mai Ukrajnában. Pesti Kalligram KFT., 2019.</p> <p>17. Font Márta, Varga Beáta: Ukrajna története. Bölcsész Konzorcium, Szeged, 2006.</p> <p>18. Szereda Viktória (szerk.) Fedinec Csilla: Ukrajna színeváltozása 1991-2008. Pesti Kalligram KFT., 2009.</p> <p>19. Szerhij Jekelcsik: Ukrajna története. Egy modern nemzet születése. Kairosz Kiadó, 2014.</p> <p>20. Tóth Mihály, Fedinec Csilla, Halász Iván: A független Ukrajna - Államépítés, alkotmányozás és elsüllyesztett kincsek. Pesti Kalligram KFT., 2016.</p>
--	---

Основні теми лекцій:

1. Формування та етапи розвитку Русі-України
2. Київська держава (Русь-Україна) наприкінці X – на початку XI ст.
3. Київська держава від другої половини XI до початку XIII ст.
4. Історія Галицько-Волинської держави
5. Українські землі під владою Великого князівства Литовського та інших держав (друга половина XIV – XV ст.)
6. Українські землі у XVI ст.
7. Українські землі наприкінці XVI – на початку XVII ст.
8. Українська національно-визвольна війна XVII ст.
9. Українські землі від середини XVII – до початку XVIII ст.
10. Українські землі у другій та третій третині XVIII ст.
11. Українські землі під владою Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XIX ст.
12. Західноукраїнські землі під владою Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.
13. Українські землі під владою Російської імперії у другій половині XIX ст.
14. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорщини у другій половині XIX ст.
15. Українські землі під владою Російської імперії на початку XX ст.
16. Західноукраїнські землі під владою Австро-Угорщини на початку XX ст.
17. Україна у період Першої світової війни
18. Українська революція та боротьба за відновлення державності
19. Зміцнення комуністичного тоталітарного режиму в Україні
20. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період
21. Україна у Другій світовій війні
22. Україна у повоєнний період
23. Україна у період десталінізації
24. Україна у період загострення кризи радянської системи
25. Відновлення незалежності України
26. Незалежна Україна

Основні теми семінарських занять:

1. Україна в доісторичну добу: археологічні культури та перші форми суспільної організації.
2. Княжий етап в історії України: політична структура, соціально-економічні процеси та роль Києва.
3. Історичні та соціальні чинники становлення державності східних слов'ян. Дискусія навколо норманської та антинорманської концепцій походження держави Русі.
4. Формування Київської держави: політичні та суспільні передумови. Християнізація Русі – причини, механізми та культурно-цивілізаційні наслідки.
5. Культурний розвиток Київської Русі: освіта, наукові знання та мистецькі традиції. Особливості архітектури доби Русі.
6. Роль християнської церкви у суспільному та культурному житті Київської Русі.
7. Литовсько-польський період української історії: політичні трансформації та становище українських земель.
8. Українська культура XIV – середини XVII ст.: освіта, література, мистецтво.
9. Українська гетьманська держава (1648 – кінець XVIII ст.): суспільно-політична організація та міжнародні відносини.

10. Передумови появи українського козацтва. Виникнення та організаційна структура Запорозької Січі. Специфіка суспільного й військового устрою запорозьких козаків.
11. Історіографічна та культурна спадщина козацької доби: літописи, народні думи й пісенний епос.
12. Українське бароко як «перше культурне відродження». Національні особливості в архітектурі, малярстві та літературі.
13. Філософська та освітня діяльність Григорія Сковороди у контексті української культури XVIII ст.
14. Ліквідація інституційної автономії Гетьманщини та поступове включення українських земель до складу Російської імперії у XVIII ст.
15. Україна у складі Австро-Угорської імперії (кінець XVIII – початок XX ст.)
16. Українські землі у XIX – на початку XX ст.: соціальні трансформації, культурний розвиток та національний рух.
17. Театр та музичне мистецтво в Україні XIX – початку XX ст.: провідні діячі та культурна роль у суспільстві.
18. Національно-демократична революція в Україні (1917–1920 рр.): причини, перебіг та наслідки.
19. Радянська Україна у 1920–1930-х роках: модернізаційні процеси та трагедія «розстріляного відродження».
20. Україна в роки Другої світової війни та в період повоєнної відбудови.
21. Україна в добу «відлиги» та застою. Шлях до незалежності.
22. Україна в умовах незалежності (1991–2010): суспільно-політичні трансформації та культурні здобутки.

Основні теми для самостійної роботи:

1. Трипільська культура та її значення для формування побуту й мистецтва східнослов'янських народів.
2. Культури кіммерійців, скіфів і сарматів.
3. Давньогрецькі міфи та їхній вплив на культуру античного Причорномор'я.
4. Архітектура і скульптура в античній культурній традиції.
5. Особливості внутрішньої та зовнішньої політики Київської держави в епоху Володимира Великого та Ярослава Мудрого, їхня роль у державному будівництві.
6. Володимир Мономах як представник християнського гуманізму.
7. Іларіон Київський про єдність і велич руської землі.
8. Давньоруське літописання: концепція всесвітньої історії та людського буття.
9. Образ світу у «Слові о полку Ігоревім».
10. Давньоруське іконописне мистецтво.
11. Софія Київська як визначна пам'ятка культури Русі.
12. Галицько-Волинське князівство як продовження та збереження політичної спадщини Київської Русі.
13. Проблематика особистості у «Слові Данила Заточника».
14. Юрій Дрогобич – вчений-гуманіст доби раннього Відродження.
15. Іван Вишенський про свободу особистості й народу.
16. Книгодрукування та становлення гуманістичних ідей в Україні.
17. «Русинський Демосфен» Станіслав Оріховський.
18. Українська фортифікаційна архітектура XIV–XVI ст.: від готики до ренесансу.
19. «Пересопницьке Євангеліє» як національна святиня.
20. Передумови та чинники виникнення українського козацтва.

21. Постать гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного та його діяльність у протидії турецькій експансії.
22. Причини, перебіг та наслідки козацько-селянських виступів кінця XVI – першої половини XVII ст.
23. Петро Могила – церковний реформатор, освітній діяч і меценат.
24. Просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
25. Національно-визвольна війна середини XVII ст.: характер, рушійні сили, особливості та її підсумки.
26. Богдан Хмельницький як засновник козацької державності, полководець і дипломат.
27. Переяславська угода та Березневі статті: зміст і наукові оцінки.
28. Доба Руїни: її причини, сутність і наслідки для українських земель.
29. Державницька та політична діяльність гетьмана Івана Мазепи.
30. Культурне життя в епоху Івана Мазепи.
31. Українське бароко: феномен і культурні особливості.
32. Погляди Феофана Прокоповича на людину, державу, церкву й мистецтво.
33. Вчення Григорія Сковороди про «сродну працю».
34. Гайдамацький рух в Україні XVIII ст. та Коліївщина: витоки і наслідки.
35. Політичні, соціальні та економічні процеси на українських землях у складі Російської імперії (кінець XVIII – XIX ст.).
36. Політичний і соціально-економічний розвиток українських земель під владою Австрійської та Австро-Угорської монархії (кінець XVIII – XIX ст.).
37. М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ведель як класики духовної й світської музики.
38. Українське національне відродження у XIX ст.
39. Погляди Миколи Костомарова на національну ідентичність українців і їхню культуру.
40. Використання порівняльно-історичного методу в культурологічних студіях Михайла Драгоманова.
41. Концепція розвитку історії української культури у творчій спадщині Івана Франка.
42. «Українська ідея» в культурологічних підходах Михайла Грушевського.
43. Питання європеїзації української культури у творах Миколи Хвильового.
44. Художня творчість Григорія та Дмитра Левицьких.
45. Живопис Володимира Боровиковського.
46. Український романтизм.
47. «Енеїда» І. Котляревського як перший твір нової української літератури.
48. Роль Тараса Шевченка у культурному житті XIX ст.
49. Образ старої України у «Вечорах на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя.
50. Михайло Старицький і становлення українського професійного театру.
51. Микола Лисенко – засновник української класичної музики.
52. Творчість Лесі Українки.
53. Іван Франко як видатний культурний діяч.
54. Виникнення й еволюція українських політичних партій на межі XIX – XX ст.
55. Формування українських діаспор у Східній та Західній Європі наприкінці XIX – на початку XX ст.
56. Українські землі в революційних подіях 1905–1907 рр.

57. Створення Української Центральної Ради та її діяльність (березень 1917 – квітень 1918 рр.).
58. Наукова й політична спадщина Михайла Грушевського.
59. Українська Держава гетьмана Павла Скоропадського.
60. Директорія УНР: політичний режим і причини поразки.
61. Більшовицький режим в Україні 1919–1920 рр. та політика «воєнного комунізму».
62. Повстанський рух і його місце у подіях Української революції 1917–1921 рр.
63. Західноукраїнська Народна Республіка та події 1918–1919 рр.
64. Воєнні дії на українських землях у 1919–1920 рр. та радянсько-польська війна.
65. Господарський розвиток України в умовах НЕПу та політика українізації 1920–1930-х рр.
66. Утворення СРСР, становлення тоталітарного режиму та його наслідки для України.
67. Голодомор 1932–1933 рр.: причини та наслідки.
68. Розвиток західноукраїнських земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії в міжвоєнний період.
69. Кубофутуризм у мистецькому середовищі України та Росії.
70. Михайло Бойчук і його художня школа.
71. Українські літературні модерністи: проблеми людини, нації та культури.
72. Український фронт Другої світової війни: головні воєнні події.
73. Окупаційна політика нацистської Німеччини та її союзників на території України.
74. Рух опору проти нацистського режиму в Україні: основні форми та напрями.
75. Голод 1946–1947 рр.: причини та наслідки.
76. Політичні та суспільні зміни в УРСР у період «відлиги» Микити Хрущова.
77. Соціально-економічне й політичне становище України в другій половині 1960-х – на початку 1980-х рр.
78. Тоталітаризм як трагедія української культури ХХ ст.
79. Гуманістичні мотиви сучасної української поезії (В. Стус, М. Вінграновський, І. Драч, Д. Павличко, Л. Костенко).
80. Творчий доробок Олександра Довженка.
81. «Поетичне кіно» в Україні (С. Параджанов, Ю. Ільєнко, Л. Осика, І. Миколайчук).
82. Політика «перебудови» в СРСР і її специфіка в Україні.
83. Серпневий путч 1991 р., проголошення незалежності України та розпад СРСР.
84. Суспільно-політичний та економічний розвиток України доби незалежності.
85. Харківський політехнічний інститут: історія становлення та сучасний стан.
86. Культурне життя Слобожанщини в працях Д. Багалія.
87. Гнат Хоткевич – письменник, режисер, актор і музикант.
88. Григорій Квітка-Основ'яненко та Петро Гулак-Артемівський як видатні письменники-слобожани.
89. Театр «Березіль» Леся Курбаса в контексті розвитку української сценічної культури.
90. Образ України у творчості Іллі Рєпіна.

Теми для колективних завдань (робота у групі):

1. **Доісторичні культури на території України** – створення спільного постера або цифрової презентації про археологічні знахідки.

2. **Державний устрій та культура Київської Русі** – організація дискусійного форуму про те, наскільки прийняття християнства змінило суспільство і культуру.
3. **Походження козацтва та його суспільна роль** – інсценізація або створення короткометражного фільму про повсякденне життя козаків.
4. **Україна під владою Великого князівства Литовського та Королівства Польського** – проєкт на основі карти, який демонструє політичні, економічні та культурні зміни.
5. **Богдан Хмельницький і козацька держава** – організація «круглого столу» щодо наслідків визвольної війни.
6. **Розвиток української культури у XVIII–XIX ст.** – створення спільного портфоліо про літературу, живопис та архітектуру доби.
7. **Національне відродження у XIX ст.** – проєктна робота, яка показує вплив мовної та освітньої політики на формування національної свідомості.
8. **Україна в Першій світовій війні та в період революцій** – групове дослідження і постерна конференція про долю військовополонених, біженців та солдатів.
9. **Радянізація та вплив тоталітарної доби на культуру** – групова презентація про трансформацію освіти, літератури та мистецтва.
10. **Україна на порозі незалежності (1985–1991 рр.)** – спільний збір інтерв'ю (наприклад, сімейні спогади) та аналіз того, як люди переживали зміну системи.
11. **Радянська пропаганда та цензура у пресі (1920–1980-ті роки)** – аналіз плакатів, газетних статей, карикатур.
12. **Аварія на Чорнобильській АЕС 1986 р. у пресі** – як радянська преса висвітлювала подію і як про неї повідомляли західні ЗМІ.
13. **Перехідний період (1989–1991) у дзеркалі преси** – порівняння наративів у різних виданнях (українських, угорських, західних).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Допоміжна література дисципліни Історія та культура України

1. Апанович О. М.: Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі. Київ. Либідь. 1993.
2. Баран В.К.: Україна після Сталіна: нарис історії 1953-1985 рр. Львів. Свобода. 1992.
3. Богуцький Ю. П.: Українська культура в європейському контексті. Київ. Знання, 2007.
4. Бокань В., Польовий Л.: Історія культури України. Київ. МАУП, 2002.
5. Брехуненко В.А.: Історія українського козацтва: Нариси. У 2-х т. Київ. Вид.дім "Києво-Могилян. акад.". 2009.
6. Булдакова О.В.: Конспект лекцій з курсу «Історія української культури» для студентів всіх спеціальностей і форм навчання. Краматорськ. ДДМА. 2012.
7. Бут О.М.: Історія України (Деякі актуальні питання середини ІХ –поч. ХХ ст.): навч. метод. посіб. Донецьк. ДонНУ. 2014.
8. Висоцький О. Ю.: Історія української культури. Навч. Посібник. Дніпропетровськ. НМетАУ, 2009.
9. Відейка М. Ю. (гол.ред.): Енциклопедія трипільської цивілізації : у 2 томах. Київ. Укрполіграфмедіа, 2004.
10. Вінквіст Ч., Тейлор В. (ред.): Енциклопедія постмодернізму. Київ. Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003.
11. Греченко В.А.: Історія світової та української культури. Підручник для вищих закладів освіти. Київ. Літера ЛТД. 2006.
12. Грицак Я.Й.: Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ - ХХ століття: Навч. посіб. 2-ге вид. Київ. Генеза. 2000.
13. Дещинський Л.С.: Історія України та її державності. Курс лекцій – 5-ге вид. переробл. і доповн. Львів. «Львів. політехніка». 2009.
14. Закович М. М. (ред.): Культурологія: українська та зарубіжна культура. Навч. посібник. Київ. Знання, 2007.
15. Залізник Л. Л.: Первісна історія України. Київ. Вища школа, 1999.
16. Іваненко В.В., Кривчик Г.Г.: Історія і культура України. Електронний підручник для студ. природн. і техн. спец. Дніпропетровськ, 2016.
17. Іваненко В.В., Кривчик Г.Г.: Історія України. Метод. посіб. до семінар. занять для студ. природн. і техн. спец. Донецьк. ДНУ. 2015.
18. Іваненко В.В., Кривчик Г.Г.: Історія України. Навч. посіб. для студ. природн. і техн. спец. Донецьк. ДНУ. 2012.
19. Іваненко В.В.: Історія української культури. Навч. посіб. для студ. природн. і техн. спец. Донецьк. ДНУ. 2010.
20. Ісаєвич Я.: Українське книговидання. витоки, розвиток, проблеми. Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2002.
21. Казьмирчук Г.Д.: Історія України. Підручник 2-ге вид., виправл. і доповн. Київ. Логос. 2010.
22. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф.: Українська культура : цивілізаційний вимір. Київ. ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАНУ, 2015.
23. Каппелер А.: Мала історія України. Київ. "К.І.С.". 2007.

24. Клапчук С. М., Остафійчук В. Ф. (ред.): Історія української та зарубіжної культури. Київ. Знання, 2002.
25. Колодний А. М. (ред.): Академічне релігієзнавство. Підручник для вузів. Київ. Світ знань, 2000.
26. Колодний А. М., Яроцький П. Л. (ред.): Історія релігії в Україні. Київ. Знання, 1999.
27. Кордон М. В.: Українська та зарубіжна культура. Підручник. Київ. Центр учбової літератури, 2007.
28. Кривошея В. В.: Козацька Еліта Гетьманщини. Київ. Національна Академія Наук України, 2008.
29. Кузнець Т.В.: Історія України ХІХ століття. Навчальний посібник. Умпнь. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, 2010.
30. Леп'явко С.: Козацькі війни кінця ХУІ ст. в Україні. Чернігів, 1996.
31. Литвин В.М.: Історія України: Підручник 3-тє доопр. та доп. вид. Київ. Наук. думка. 2009.
32. Литвинов В.: Ренесансний гуманізм в Україні. Київ. Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2000.
33. Ніколаєнко В. І.: Історія України. Курс лекцій для студентів технічних Вузів. Харків. 2001.
34. Остафійчук В.Ф.: Історія України: сучасне бачення: Навч. посіб. 4-тє вид. виправл. Київ. Знання-Прес. 2008.
35. Павлова О. Ю., Мельничук Т. Ф., Грищенко І. В. та ін (ред.): Історія української культури. Навч. Посібник. Київ. Центр учбової літератури, 2012.
36. Пасічник М. С.: Україна в період руйни 60-80 роки ХVІІ століття. Київ. Українська академія друкарства, 2010
37. Плохій С. Н.: Папство і Україна: політика римської курії на українських землях в ХVІ–ХVІІ ст. Київ. 1989.
38. Попович М.: Нарис історії культури України. Київ. «АртЕк», 1998.
39. Радченко Л.С.: Історія України з найдавніших часів до ХХ ст. Для студентів денної та заочної форми навчання. Боярка. ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів». 2015.
40. Савченко Н.М., Подольський М.К.: Історія України: модульний курс: Навч. посіб. Київ. Інкос. 2006.
41. Самойлович В. П.: Народна архітектура України в ілюстраціях. Київ. Абрис, 1999.
42. Смолій В. А. та ін.: Український Гетьманат: нариси історії національного державотворення ХVІІ–ХVІІІ ст. Київ. Інститут історії України НАН України, 2018.
43. Смолій В. А., Степанков В. С.: Українська національна революція ХVІІ ст. (1648–1676 рр.). Київ. Альтернативи, 1999.
44. Уманцев Ф. С.: Мистецтво давньої України: історичний нарис Київ. Либідь, 2002.
45. Шевнюк О.Л.: Культурологія: Навч. посіб. 3-тє вид., стереотип. Київ. Знання. 2007.
46. Шевченко І.: Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку ХVІІІ століття. Львів : Ін-т Історії Церкви ЛБА, 2001.
47. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. (ред.): Історія української культури. Навч. Посібник. Київ. Кондор, 2006.
48. Шейко В.М.: Культура України. Збірник наукових праць. Харків. ХДАК. 2013.
49. Яковлева Т.: Руїна Гетьманщини : від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659-1667 рр.) Київ. Основи, 2003.

50. Яртісь А. В., Мельник В.П. (ред.): Лекції з історії світової та вітчизняної культури. Навч. Посібник. Львів. Світ, 2005.
51. Яртісь А.В., Шендрік С.М., Черепанової С.О.: Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. Львів. Світ, 2005.
52. Pavlo Korinenko, Serhii Padalka, Natalia Varodi: Land Relations in the Context of Social and Economic Transformations of the Ukrainian Countryside During the Years of Independence: Scientific Assessments and Forecasts. Український історичний журнал / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. - ISSN 0130-5247. Web of Science. 2021. No 1. 84-97. pp. <http://uhj.history.org.ua/en/node/10>
53. Varadi N. Documents from the Sectoral State Archive of the Security Service of Ukraine on the Activities of the Personnel of the International Committee of the Red Cross during the 1956 Hungarian Revolution In: Bulgarian Historical Review. Issue 1-2-2022. Web of Science - 3rd quartile, Scopus - 4th quartile. <http://bhr.ihist.bas.bg/actual.html>
54. Lytvynenko A., Zavalova, O., Kalashnyk M., Varadi N., & Enska, O. (2022). Semiotics of advertisement. Amazonia Investiga, 11 (54), pp. 367–373. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.54.06.35>. Web of Science
55. Вароді Н.Ф. The Plant Cultivation Situation of Transcarpathia in the Khrushchev Era (1953–1964)-«Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» (Категорія «Б»). ВИПУСК 43. ТОМ 1.Видавничий дім «Гельветика». 2021. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-1-1> с. 4-11. Дрогобич.

Інформаційні ресурси:

1. Потіха О.Б.: Короткий термінологічний словник з історії України. Методична розробка для організації самостійної роботи студентів. Міністерство освіти і науки України Тернопільський Національний Технічний Університет імені Івана Пулюя. Кафедра Українознавства і Філософії. Методична розробка для організації самостійної роботи студентів. Тернопіль. 2018.
https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/26301/6/Slovnyk_terminiv.pdf
2. Kosztur András: Közép- és Kelet-Európa XX. századi történelmének fogalomtára és történelmi személyeinek adattára. Ungvár, 2019. <https://genius-ja.uz.ua/images/files/kelet-europa-20-szazad.pdf>
3. 100 видатних особистостей в історії України: <https://nv.ua/ukr/project/istoria-100-vydayushchikhsya-l-40004783.html><https://uahistory.co/mark.php>
4. Історія України. Докудрама.
https://www.youtube.com/watch?v=LJFR_3myjUk&list=PLD7sy2NUq8iYf37YKP6-aK473Wac7tQof 1-25 серії.